

**Dieper tekstbegrip:
over het belang van
tekststructuuronderwijs
en van andere toetsvragen**

Jacqueline Evers-Vermeul
j.evers@uu.nl

Universiteit Utrecht

1

Begrijpend lezen in het nieuws

Nederlandse Pisa-scores zakken weg

taal: unie

Effectief onderwijs in begrijpend lezen

Acties voor beter leesbegrip en meer leesmotivatie

LEESI

UNIVERSITEIT UTRECHT

2

Vandaag

- Essentie van tekstbegrip
- Belang van tekststructuur voor diep tekstbegrip
- Wat betekent dit voor tekststructuuronderwijs?
- Strategisch lezen en (docent)modeling
- Andere manier van toetsen => ander onderwijs?
- Uitbreiding van vraagtypen in het eindexamen Nederlands

Universiteit Utrecht

3

Leesvaardigheid

het vermogen om geschreven tekst te lezen, te begrijpen, te evalueren, te gebruiken en toe te passen in de maatschappij en het persoonlijk leven

(definitie uit de internationale PISA-studies)

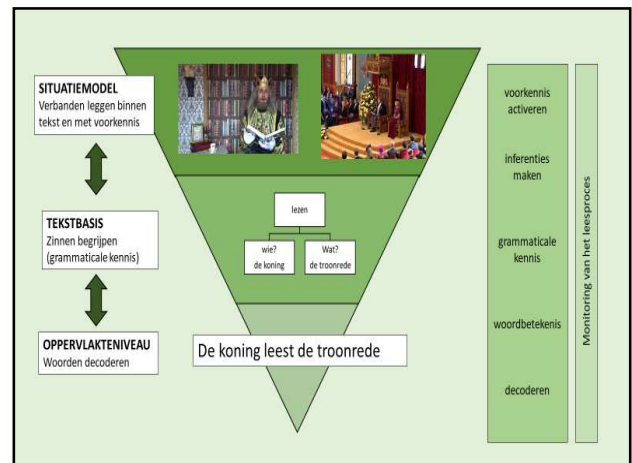
Universiteit Utrecht

4

Wat zijn de belangrijkste factoren die het tekstbegrip beïnvloeden?

Universiteit Utrecht

5

6

Wat is tekststructuur?

7

Tekststructuur

- de wijze waarop de ideeën in een tekst zijn georganiseerd,
- de relaties tussen die ideeën en
- de talige middelen die worden gebruikt om die relaties expliciet te maken.

Referentiële coherentie:

- verwijswaarden
- woordherhaling
- synoniemen
- ...

Relationele coherentie:

- verbindingswoorden: *want, maar, daarom...*
- structuurzinnen: *een eerste oplossing voor dit probleem is...*

8

Genredidactiek

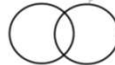
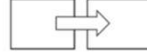

9

Belangrijke structuren

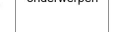
Tekststructuur	De tekst beschrijft...	Signaalwoorden	Schematische weergave
Beschrijving	kenmerken van een fenomeen	<ul style="list-style-type: none"> • bijvoorbeeld • een ander aspect 	
Chronologie	een reeks gebeurtenissen of serie stappen waarbij volgorde of tijd belangrijk is	<ul style="list-style-type: none"> • eerst, dan • voordat • jaartallen 	
Vergelijking	overeenkomsten en verschillen tussen twee of meer zaken	<ul style="list-style-type: none"> • net zoals • zowel... als • vergelijkbaar 	
Oorzaak-gevolg	een oorzaak met meerdere gevolgen of een serie oorzaken die tot één gevolg leiden	<ul style="list-style-type: none"> • daardoor • want • als gevolg hiervan 	
Probleem-oplossing	een probleem en één of meer oplossingen voor dat probleem	<ul style="list-style-type: none"> • dus • zodat • dit helpt om 	

10

Link met inleiding-kern-slot

Structuur	Schema	Inleiding	Middenstuk	Slot	Sleutelwoorden
Probleem-oplossing		Probleem	Oorzaken Gevolgen Oplossingen	Beste oplossing	<i>probleem oplossing dilemma vraagstuk uitkomst een manier om ik vind/denk standpunt/mening volgens mij want/omdat namelijk ten eerste / ten...</i>
Argumentatie		Standpunt / mening	Argumenten (voor en tegen)	Herhaling standpunt/ mening	<i>jaartallen/data toen/vroeger/nu eerst/daarna/toen uiteindelijk als laatste tegelijkertijd overeenkomst verschil lijkt op net, zoals in tegenstelling tot daarentegen</i>
Chronologie		(Historische) gebeurtenis/ ontwikkeling	Tijdsverloop	Samenvatting/ conclusie over tijdsverloop	
Vergelijking		Twee onderwerpen	Overeenkomsten Verschillen	Samenvatting/ conclusie over vergelijkbaarheid	

11

Wat is het belang van tekststructuur voor tekstbegrip?

12

Talige markeerders van structuur cruciaal!

Verbindingswoorden en structuurmarkeerders

- vergemakkelijken het leesproces
- verhogen het tekstbegrip

(Land, 2009; Van Silfhout, 2014)

13

Nut van kennis over tekststructuur

Met kennis over tekststructuren

- kun je makkelijker voorspellen waar de tekst over zal gaan
- weet je beter waar je in de tekst moet zoeken naar bepaalde informatie
- weet je beter welke informatie in de tekst het belangrijkst is
- kun je informatie uit de tekst makkelijker onthouden
- begrijp je de tekst beter

(Bogaerds-Hazenberg e.a., 2020;
Hebert e.a., 2016; Pyle e.a., 2017)

14

Wat kun je met tekststructuren in het leesstrategieonderwijs?

15

Kennis over tekststructuur: geen doel op zich

Deze kennis helpt om leesstrategieën gericht toe te passen:

- vragen stellen bij een tekst
- voorspellen/activeren van voorkennis
- samenvatten
- schematiseren van de tekstinhoud

16

Voorspellen en vragen stellen

Voorspellen

Weet je al iets over het onderwerp?

Kijk naar:

- ✓ Titel
- ✓ Kopjes
- ✓ Plaatjes

Strategie 4

Wat weet ik al?

- Welke vragen heb ik over dit onderwerp?
- Welke antwoorden op mijn vragen vind ik in de tekst?
- Zijn er nog vragen onbeantwoord?
Hoe kan ik verder zoeken?

Welke vragen heb ik?

Voorbeeld 1. Voorspellen op een algemene manier

Lees de volgende drie zinnen. Waar denk je dat de rest van de tekst over zal gaan?

Suikerbiet en suikerriet

Suiker kan worden gewonnen uit suikerriet of suikerbieten. Beide soorten suiker zijn een goede smaakmaker in gerechten en baksels. Zowel de rietsuiker uit suikerriet als de kristalsuiker uit suikerbieten hebben een conserverende functie: ze zorgen ervoor dat voedsel langer houdbaar blijft.

17

18

Voorbeeld 2. Voorspellen vanuit tekststructuur (vergelijking)

Deze alinea gaat vooral over de overeenkomsten tussen bietsuiker en rietsuiker. De volgende alinea zal denk ik over verschillen gaan. Weet je zelf al een verschil tussen bietsuiker en rietsuiker?

Suikerbiet en suikerriet

Suiker kan worden gewonnen uit suikerriet of suikerbieten. Beide soorten suiker zijn een goede smaakmaker in gerechten en baksels. Zowel de rietsuiker uit suikerriet als de kristalsuiker uit suikerbieten hebben een conserverende functie: ze zorgen ervoor dat voedsel langer houdbaar blijft.

Bietsuiker is wit en rietsuiker is lichtbruin

Volgens mij wordt bietsuiker in Nederland gemaakt en rietsuiker niet

Ik denk dat rietsuiker gezonder is dan bietsuiker

19

Moeten we nog wel investeren in strategieonderwijs?

20

Ja! Hoe?

- Niet als doel op zich, maar als middel
- Keuze geven (vgl. gereedschapskist)

Met aandacht voor 3 soorten kennis:

- Declaratief: wat
- Procedureel: hoe
- Conditioneel: wanneer en waarom

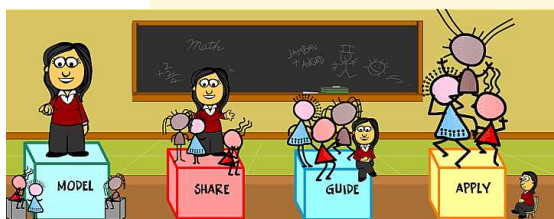
21

Samenvatten

1. Bepaal de tekststructuur.
2. Schrap overbodige of onbelangrijke informatie (voorbeelden, details)
3. Schrap dubbele informatie
4. Generaliseer over opsommingen
- 5a. Selecteer een kernzin per alinea of
- 5b. Formuleer zelf een kernzin per alinea (rekening houdend met de tekststructuur)

22

Gebruikmakend van modeling

23

Demonstreren	Situeren	Abstraheren
Laat <i>concrete acties</i> zien: pas de strategie toe op een vooraf geselecteerde tekst.	Benoem de strategie en leg deze kort uit: hoe heet het en uit welke stappen bestaat het?	Benoem en bespreek cruciale kenmerken van de gemodelde strategie, zodat leerlingen deze strategie zelf flexibel kunnen toepassen.
Laat <i>denkstappen</i> zien: verwoord hardop wat je denkt tijdens toepassing van de strategie.	Verbind de strategie aan recente leerervaringen, voorkennis of interesses van leerlingen.	Maak de overgang tussen demonstreren en abstraheren helder (bv. "Zag je hoe ik eerst... en toen...?"; "Als je later vandaag gaat lezen, probeer dan ook eens...").
Produceer (waar mogelijk) iets zichtbaars (bv. onderstreep de kernzinnen in een tekst; schrijf een samenvattende zin).	Maak het nut van de strategie duidelijk en beschrijf een doel voor de concrete toepassing ervan, passend bij de leestaken die leerlingen krijgen.	Benoem andere contexten waarin de aangeleerde strategie handig is.

24

En die examens dan?

25

Die veranderen ook!

Examenblad.nl 2023 vwo
2024 havo

College voor Toetsen en Examens

home vwo zoekterm Inloggen

Project leesvaardigheid Nederlands havo en vwo afgerond

19 mei 2022

Welke vraagtypen passen het best bij de leesdoelen die we belangrijk vinden? Dit vormt een terugkerende vraag bij de ontwikkeling van de centrale examens Nederlands. In 2016 leidde dit tot een Rondtafelgesprek in de Tweede Kamer (zie de informatie van het Rondtafelgesprek). Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en Cito namen de feedback ter harte: achter de schermen startten we een traject om te kijken welke

Universiteit Utrecht CITO

26

Uitbreidingsproject

Nieuwe vraagtypen voor het leesvaardigheidsexamen Nederlands (zie Examenblad.nl)

- docenthandleiding
- 26 opgaven voor havo
- 61 opgaven voor vwo (waarvan 15 ook geschikt voor havo)
- Onderzoeksrapport
- Filmpje Arnoud Kuijpers – Nieuwe examenvragen Nederlands
https://www.youtube.com/watch?v=35ujQUJhc_k

27

Zeven vernieuwingscategorieën

1. combineren van verschillende bronnen
2. functionele argumentatievragen
3. figuurlijk taalgebruik
4. framing
5. synthesesetaken
6. sorteertaken
7. bruikbaarheid/betrouwbaarheid van teksten

28

1. Combineren van bronnen

- vragen bij twee of meer bronnen rond een thema
- diversiteit in
  - soorten bronnen
  - kwaliteit van bronnen
  - brontype (non-lineaire/multimodaliteit)
- *nauwelijks benut*: narratieve teksten
- staat bevraging van *meervoudig tekstbegrip* toe (vgl. PISA, PIRLS, etc.)
=> typisch 21^e-eeuwse vaardigheid (Kirschner, 2018)
- aandachtspunt: focus moet op tekstbegrip blijven

29

havo

Bron A

Een illustratie bij een tekst kan het standpunt dat in de tekst wordt ingenomen sterker of zwakker maken.

1. Versterkt of verzwakt de illustratie in bron A het standpunt van de schrijver van tekst 1? Leg je antwoord uit.

30

vwo

21 Bij welke bron past bron 10 het beste: bij bron 1, 2, 3 of 4? Leg je antwoord uit.

Universiteit Utrecht CITO

31

havo

Sonnet over curling
 waarin kinderen modern worden opgevoed

Het doel van curling is verwoed te vegetotdat een gladde kunstijsbaan ontstaat waarop iets ongehinderd, accuraat en zonder moeite voorwaarts kan bewegen.

5 En ouders voor hun kroost maar vegen. Wegengaan naar de top en zullen van elk kwaad gevrijwaard zijn. Een kind dat valt op straat, heeft duidelijk geen opvoeding gekregen.

Het is natuurlijk in de eerste plaats
 10 een statussymbool, zo'n bloedeigen kind, dat snap ik wel, dat wordt verwoed behoeft.

Maar wie altijd maar zonder scheve schaats wordt voortgeduwd en zonder tegenwind, is slechts voor potjes curling opgevoed.

Ijla Leonard Pfeijffer

3 Welke boodschap over opvoeden heeft zowel bron 1 als bron 3?

Universiteit Utrecht CITO

32

2. Functionele argumentatievragen

- **Startpunt:** Hoe draagt argumentatie bij aan het communicatieve tekstdoel?
- gaandeweg: **bevraging vanuit scenario's**
- => van contextloos naar functioneel bevragen
- interessant terugslageffect op onderwijs
- werken met scenario's: apart aandachtspunt → zie verderop

Universiteit Utrecht CITO

33

havo

Scenario: Werk op marketingafdeling: uitzoeken informatie

Stel, je werkt op de marketingafdeling van schoenenwinkelketen Topsneakers. Je baas overweegt een online advertentiecampagne te lanceren en heeft jou gevraagd uit te zoeken of dat verstandig is. Je baseert je voor je onderzoek op bron 1 en zet de belangrijkste inzichten uit de bespreking van de ideeën van Nelson-Field op een rijtje.

1 Neem onderstaande tabel over en noteer per vakje één belangrijk inzicht van Nelson-Field.
 Eén vakje is al ingevuld. Let op: één vakje blijft leeg.

(1) Argumenten om WEL in online advertenties te investeren	(2) Argumenten om NIET in online advertenties te investeren	(3) Argumenten / redenen om te TWIJFELEN aan (de effectiviteit van) online advertenties
a	d	g
b	e	h
c	f	Je weet als adverteerder niet of je advertentie door een mens of een 'bot' is bekeken.

Universiteit Utrecht CITO

34

vwo

Binnen een scenario waarbij leerlingen zich moeten voorbereiden op een tegenreactie op een betoog, wordt gevraagd om argumenten te verzamelen uit meerdere bronnen.

21 Formuleer vier inhoudelijke, aanvaardbare argumenten die je tegen het standpunt en/of de argumentatie van bron 1 kunt inbrengen, op grond van bron 2, 4, 5 en 8. Geef geen voorbeelden.

Universiteit Utrecht CITO

35

Nieuwe dimensie: scenario's!

Aandachtspunten:

- verhouding scenariovragen vs klassiek tekstbegrip?
- bij scenario's met meerdere bronnen: heen en weer schakelen tussen teksten? hoe vermijd je verschillen in voorkennis?
- ideale opbouw van scenario: herkenbaarheid? denkstappen? alle vragen volgen logisch uit scenario?
- elementen van taakmodel expliciteren of niet? (*Hoe pak je dit aan?*)

Universiteit Utrecht CITO

36

3. Figuurlijk taalgebruik

- vet als bij 4 (*framing*) meer aandacht voor retorische dimensie van tekstbegrip
- manipulatie van de lezer door een bepaalde beeldspraak
- meerdere interessante bevragsingsmogelijkheden
- sluit deels aan bij bestaande CE-praktijk
- leidt snel tot bevraging van zeer lokaal tekstbegrip
- **try-out**: kan soms subjectieve antwoorden uitlokken
- ruimte om te vragen naar stijlmiddelen lijkt beperkt (vgl. Referentiekader, met alleen vermelding daarvan bij narratieve, fictie- en literaire teksten en niet bij zakelijke teksten)

havo

Een kritisch lezer zou erop kunnen wijzen dat de titel van bron 1 (“Hitte maken helpt niet echt tegen opwarming”) een woordspeling bevat en dat de auteur de lezer hiermee probeert te beïnvloeden.
4 Leg uit welke woordspeling dat is en geef aan op welke manier de lezer daarmee beïnvloed kan worden.

37

38

vwo

“Als schoothondjes accepteren met name de kleine landen de belabberde kalender, want ja, ze zullen een keer ontbreken op het bal.” (regels 57-60)

2 Geef aan of je de beeldspraak in bovenstaand citaat geslaagd of minder geslaagd vindt en leg je antwoord uit. Formuleer je antwoord als volgt: De beeldspraak is **wel / niet** geslaagd, want ...

4. Framing

- het beoogde effect van woorden of perspectieven op de lezer
- relatie tussen frame auteur/tekst vs receptie en perceptie ervan door lezer
- bovendien: *je kunt niet vragen naar begrip van dat wat **niet** in de tekst staat!*
- enkele relevante vragen opgeleverd
- terughoudendheid lijkt echter geboden

39

40

vwo

vervallen vraag

In alinea 5 van bron 2 gebruikt de auteur de woorden ‘briesende’ en ‘schuimbekkend’. In plaats van deze twee woorden had de auteur ook ‘heel boze’ en ‘zeer geërgerd’ kunnen schrijven.

X Welk effect heeft de auteur vermoedelijk bij de lezers beoogd met het gebruik van de woorden ‘briesende’ en ‘schuimbekkend’ in deze alinea?

havo

In regel 6-7 van tekstfragment 1 wordt gesproken over een klantvriendelijk adviesbureau dat concludeert dat atoomenergie kan concurreren met zon- en windenergie.

3. Welke effect heeft het gebruik van de term klantvriendelijk hier?

De term klantvriendelijk

- A. benadrukt dat het onderzoeksbureau bij het opstellen van het rapport rekening heeft gehouden met de partijen die betrokken zijn bij de inzet van nucleaire energie.
- B. impliceert dat het onderzoeksbureau moeite heeft gedaan om een eerlijk rapport over het gebruik van atoomenergie te schrijven.
- C. laat zien dat het onderzoeksbureau er in geslaagd is om een helder rapport te schrijven dat leesbaar is voor politici en burgers.
- D. suggereert dat het onderzoeksbureau een rapport heeft geschreven dat expres positief is over het gebruik van nucleaire energie.

41

42

5. Synthesetaken

- **synthesetaak:** inhoudelijke beweringen/inferenties uit twee of meer teksten in een nieuw functioneel/inhoudelijk verband brengen
- **niet:** syntheseteksten (immers: schrijfvaardigheid)
- synthetiseren kwam incidenteel al voor in bestaande examens (vgl. overkoepelende vragen)
- bij uitstek geschikt voor bevraging van meervoudig tekstbegrip
  - inhoudelijke overeenkomsten / verschillen tussen documenten
  - ook: argumentatietaak

43

vwo

Je kijkt nog eens naar alinea 4 en 5 van bron 1 over het los schrijven van samenstellingen. Je vraagt je af of het los schrijven van samenstellingen bruikbaar is als voorbeeld bij de definitie van de term 'barbarisme' in alinea 3 van bron 3.

16 Leg uit dat je het los schrijven van samenstellingen kunt gebruiken als voorbeeld van een barbarisme. Baseer je voor je uitleg op alinea 3 van bron 3 en op alinea 4 en 5 van bron 1.

44

havo (strikt gezien *niet* geen synthesetaak ...)

In bron 2 komen onder anderen Ronald Giphart, Claudia Jong en Lydia Rood aan het woord. Zij bepleiten allen een vergelijkbaar **standpunt** en hebben eenzelfde soort **argument**.

6 Wat is dat ene **standpunt** dat alle drie auteurs bepleiten?

7 Welk soort **argument** geven alle drie auteurs?

45

6. Sorteertaken

- **sorteren:** woordgroepen, beweringen of bronnen ordenen volgens een gegeven principe
- kan dus binnen één tekst(fragment) of over tekst(fragment)en heen
- hiervoor is het niet nodig een nieuwe relatie toe te voegen aan beweringen (inferenties)

→ sorteertaken met inhoudelijke elementen ('fiches') uit één tekst

- vaak problematisch: voorkennis, logisch redeneren als stoorzender

→ sorteertaken met inhoudelijke elementen uit meerdere teksten

- doorgaans goed ontvangen

46

vwo

12 Orden deze fiches op zo'n wijze dat duidelijk wordt welke fiches passen bij Roglič en team Jumbo-Visma enerzijds en Pogačar en zijn overwinning anderzijds, gelet op de inhoud van bron 4. Maak daartoe gebruik van onderstaand schema. Noteer alleen de nummers van de fiches. Let op, je mag elk fiche maar één keer gebruiken. De vijf fiches die overblijven, noteer je bij 'Overig'.

1. Bèringer in het toneelstuk Rhinoceros

2. compacte macht

3. de geboorte van een rebel

4. de vorm van een mes

5. een defensieve bunker

6. een eenzame eenling

7. een eenzame klokkengieter

8. een levenslied

9. geel-zwarte verkleiding

10. giftige armada met de wespjenkeuren

11. iets in het hart treffen

12. juriel 8 in de film 12 Angry Men

13. legendarische Tour

14. levensris

15. lompe mastodonten

16. luchtweerstand

17. negatieve beeldvorming

18. positieve beeldvorming

19. springer

20. vadermoed

47

Miriam gaat een werkstuk schrijven over het belang van leesplezier voor leesvaardigheid. Daarvoor maakt ze het volgende bouwplan:

- 1 Inleiding
- 2 Presentatie probleem: achteruitgang leesvaardigheid
- 3 Oorzaken en gevolgen van achteruitgang leesvaardigheid
- 4 De rol van leesplezier bij de verbetering van leesvaardigheid
- 5 Afsluiting

Miriam bekijkt voor welk onderdeel ze informatie uit bron 1, 2 en/of 3 kan gebruiken en richt zich hierbij eerst op onderdeel 2 tot en met 4.

2 Kan ze bron 1, 2 en 3 gebruiken voor onderdeel 2, 3 en/of 4? Neem onderstaande tabel over en zet in de juiste vakjes *ja* of *nee*. Twee vakjes zijn al ingevuld.

Onderdeel	bron 1	bron 2	bron 3
2 probleem	Ja		
3 oorzaken en gevolgen			
4 rol leesplezier bij verbetering leesvaardigheid		Nee	

48

7. Bruikbaarheid/betrouwbaarheid

- belangrijke dimensie van beoordelen / evalueren en reflecteren (OECD, 2018)
- nog weinig (niet) benut in huidig CE
- Interessant terugslageffect op onderwijs
- interessante, potentieel geslaagde vragen
- wel ontwikkeling nodig van een scherper analytisch instrumentarium

49

havo - betrouwbaarheid

Jullie docent vindt de informatie in bron 1, 2 en 3 onder meer betrouwbaar omdat de teksten uit gerespecteerde kranten komen. Twee teksten kunnen ook om een andere reden betrouwbaar genoemd worden.

1 Noem welke twee teksten dat zijn en geef voor elk van deze teksten nog een reden waarom de informatie betrouwbaar genoemd kan worden.

50

vwo - betrouwbaarheid

Je besluit bron 5 uiteindelijk niet te gebruiken voor je profielwerkstuk, omdat je deze tekst in vergelijking met bron 3 onvoldoende betrouwbaar vindt, om inhoudelijke en stilistische redenen.

8 Geef vier **inhoudelijke** kenmerken van bron 3 waardoor deze op lezers betrouwbaarder overkomt dan bron 5.

9 Leg uit waarom de **schrijfstijl** van bron 3 in het algemeen betrouwbaarder overkomt op lezers dan bron 5.

51

vwo – bruikbaarheid

Een kritisch lezer zou aarzelingen kunnen hebben bij de bruikbaarheid van bron 5 om de argumentatie uit bron 1 objectief te ontkrachten.

18 Leg met twee argumenten uit waarom een kritisch lezer hierbij aarzelingen zou kunnen hebben, gelet op **de oorsprong** van bron 5.

19 Leg uit waarom een kritisch lezer hierbij aarzelingen zou kunnen hebben, gelet op **de oplossing** die bron 5 voorstelt.

52

Tot slot

- Blijf investeren in strategieonderwijs
- en in tekststructuur als kader daarvoor.
- Pas daarbij modeling toe, gefocust op specifieke onderdelen
- Laat je leesonderwijs niet (alleen) leiden door de vorm van het examen,
- maar laat je vooral wel inspireren door de nieuwe vraagtypen!

53

Meer lezen?

- Bogaerds-Hazenberg, S. T. M. & Evers-Vermeul, J. (2020). Modeling onder de loep, op zoek naar effectieve ingrediënten. In A. Kraal (Ed.), *Voor u gelezen in 2020: Samenvattingen van actueel internationaal wetenschappelijk onderzoek* (pp. 15-23). Rotterdam: Kenniscentrum Begrijpend Lezen. <https://www.cedgroep.nl/files/KBL2020VUG.pdf>
- Bogaerds-Hazenberg, S. T. M., van den Bergh, H., & Evers-Vermeul, J. (2022). Onderwijs in tekststructuur. In T. Houtveen & R. van Steensel (Eds.), *De zeven pijlers van effectief onderwijs in begrijpend lezen* (pp. 59-83). Stichting Lezen Reeks 35. Utrecht: Eburon. <https://www.lezen.nl/publicatie/kennisbundel-de-zeven-pijlers-van-onderwijs-in-begrijpend-lezen-gepubliceerd/>
- Evers-Vermeul, J., Heesters, K., Schuurs, U., & Rooijackers, P. (2022). *Opbrengsten van het project 'Uitbreiding van vraagtypen voor het leesvaardigheidsexamen Nederlands havo en vwo'*. Utrecht: College voor Toetsen en Examens. <https://www.examenblad.nl/nieuws/20220519/project-leesvaardigheid-nederlands/2022>

54